

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

INŠTITUT RS ZA SOCIALNO VARSTVO
SOCIAL PROTECTION INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Building a Europe
for and with children

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

„Participacija otrok v Sloveniji – kje smo in kam želimo priti?“

Ugotovitve implementacije orodja Sveta Evrope za oceno participacije otrok v Sloveniji

Dr. Tamara Narat

Jasmina Rosič

Inštitut RS za socialno varstvo

Struktura predstavitve

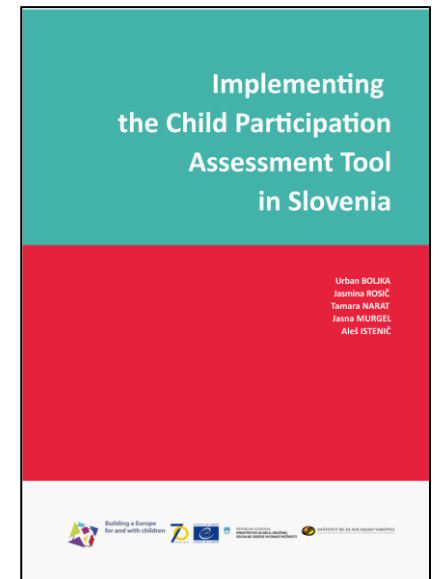
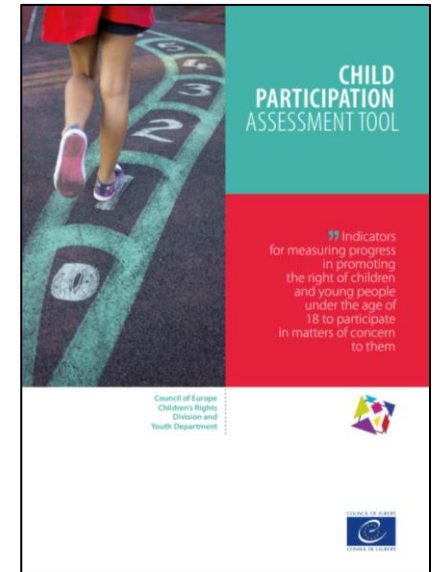
- Uvod in metodološki pristop izvedbe orodja (ocene)
- Ključne ugotovitve in ocene 10 kazalnikov orodja
- Ranljive skupine otrok

Uvod in metodološki pristop

- Orodje Sveta Evrope za oceno participacije otrok
- Pobuda: MDDSZ, direktorat za družino

2014–2015	Estonija	Irska	Romunija
2016–2017	Bolgarija	Italija	Latvija
2018–2019	Finska	Malta	Slovenija

Uvod in metodološki pristop

Ocena:

- Povezovanje deležnikov (uvajalni seminar)
 1. Študija obstoječega gradiva, literature, raziskav ...
 2. Sodelovanje strokovnjakov – konzultacije, pisni prispevek, spletni vprašalnik...

- **Otroci sami pomemben del projekta**

3. Fokusne skupine z otroki:

- „Prevajanje“ kazalnikov v otrokom prijazen jezik
- Prilagoditev raziskovalnih metod in instrumentov
- Protokol fokusnih skupin
- Kratko usposabljanje moderatorjev za izvedbo dveh fokusnih skupin z otroki z migrantskim ozadjem ter s čustvenimi, vedenjskimi in učnimi težavami

Fokusne skupine

- 15+1 fokusnih skupin
 - 166 otrok
 - 6–18 let
- 9 statističnih regij
- Splošna populacija
 - Otroci iz ranljivih družbenih skupin
 - „Otroški parlamentarci“

Project View Documents Code Variables Analysis Model/Method View Edit Reports Help

SEARCH DOCUMENTS

Document System

Document Browser: transkript Simka Bialka

Retrieved Segments

Code System

1 Tjaša: Dobro je ker [77:01:38:43] krajeno slupnosto. To pomeni da se zbere par ljudi v seme ves in da se želve prika jmeljavniku, se poi v let, po navadi na vrhovi držijo vsi predstavniki krajene slupnosto, se željno dopisat, se željno pogovarjat, so malo vesni daš žolofejr dajat, ki se ga lahko prikaže za katšno investicijo ali pa karben in ...

2 Urbani: Žoaj daš me zelo preganja, tako da grmo se na zadnje temo co predobitno tempo. Pa me zanima, a vi poznate varuha državnih/diovelovnih pravic?

3 Vsi ja.

4 Urbani: Kaj pa mislite da ta varuh dela?

5 Alja J: Šelbi da ni uveljavljene diovelove pravice pri vseh.

6 Vikiat: Sprajama pritožbe se tomu kaj ni vlač gladje diovelovnih pravic.

7 Urbani: A pa ste kdaj pomislili da bi ga poklicali?

8 Vsi ha. [smeh]

9 Urbani: Zakaj je to recimo smešno?

10 Vikiat: Zato ker imamo njegove telefonske številke.

11 [smeh]

12 Urbani: Se greh na internetu bi našli številko?

13 [redacted]

14 Žilica: Če bi se imela nekdo mučit da bi ga poklical bi se nagnel, v starši pogovornika, ha bi da pa kar klicat, ker bi lahko v tega naredila cel halo pa, moj starši [77:20:20:00:00]

15 Žilica: Neki se ne bi strni sam odloču al naj počde, vesno ima nekoga posrednika smet, starši, socialna delavka al ta tom telefon, k so telefoni.

16 Urbani: Ampak na Tom telefon bi pa klicala?

17 Žilica ja.

18 Vikiat: Ma to sam odloči od situacije.

19 Žilica: Nagnel bi se pogovornika v starši.

20 Urbani: Nagnel bi se pogovornika v starši, okej, ampak v kakšnem primeru bi se poi kontaktiral varuha?

21 Žilica: Če bi starši rekli.

22 Urbani: Če bi starši rekli.

23 Žilica: [nerazumljivo], ha Tom telefon dvan] ki so namenjeni da si anonimni, se veski željava v tega in veski tega se hudi ne bi spušala v tako stvar.

24 Urbani: Kje pa drugate dobite te informacije a top Tom telefonih pa drugih nevladnih organizacijah?

25 Kevci: Na rešamuh.

Kaj: Ja bi se odmila na varuha.

Urbani: Ha varuha diovelovnih pravic? A temo se bomo potam še smit. Kaj pa recimo obitajo pri zuboobavniku, ne vem, tako nabavnik, kamor vi lahko samo obitajte letak, kamor zaprete kaj, vam ni bilo v redu?

Kaj: Ja bi se odmila na varuha.

Urbani: Ha varuha diovelovnih pravic? A temo se bomo potam še smit. Kaj pa recimo obitajo pri zuboobavniku, ne vem, tako nabavnik, kamor vi lahko samo obitajte letak, kamor zaprete kaj, vam ni bilo v redu?

Urbani: Ha, obaj grmo se malo nava; ha ha konvencio tema. Govoril smo o državnih pravicah, o diovelovnih pravicah in tako nagnel. Pa bi me zanimalo, a poznate, a veste, da v Slovenji obitajo varuh diovelovnih pravic?

Vsi ja.

Urbani: Ha, obaj grmo se malo nava; ha ha konvencio tema. Govoril smo o državnih pravicah, o diovelovnih pravicah in tako nagnel. Pa bi me zanimalo, a poznate, a veste, da v Slovenji obitajo varuh diovelovnih pravic?

Vsi ja.

Urbani: Ha, obaj grmo se malo nava; ha ha konvencio tema. Govoril smo o državnih pravicah, o diovelovnih pravicah in tako nagnel. Pa bi me zanimalo, a poznate, a veste, da v Slovenji obitajo varuh diovelovnih pravic?

Vsi ja.

Urbani: V kakšnem primeru bi se poi kontaktiral varuha?

Kaj: Kadar so kršene naše pravice.

Urbani: Če bi bila kršena pravice? A vsi tako vesite?

14

Simple Turing Query (A combination of codes)

Ključne ugotovitve

Lestev participacije (Hart, 1997)

Otrokom je dana možnost, da se sliši njihov glas, vendar v resnici nimajo veliko izbire o tem, kaj počnejo ali kako sodelujejo.

Ključne ugotovitve

Lestev participacije (Hart, 1997)

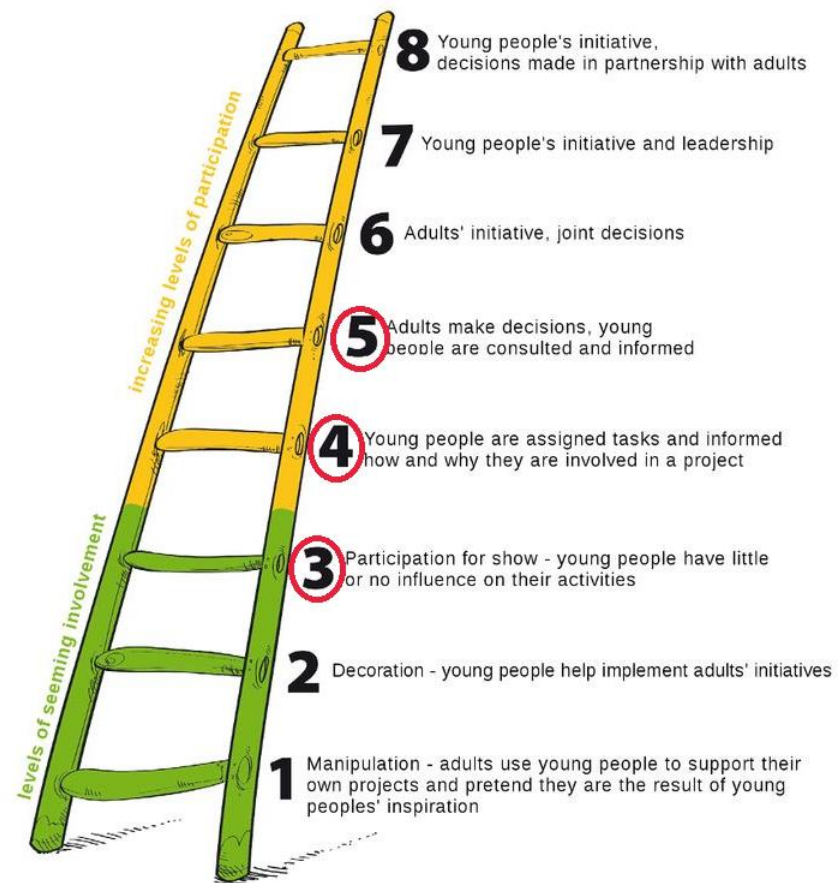
V nekaterih primerih je otrokom dodeljena posebna vloga in so obveščeni o tem, kako in zakaj so vključeni. Takšen primer so otroški forumi.

Ključne ugotovitve

Lestev participacije (Hart, 1997)

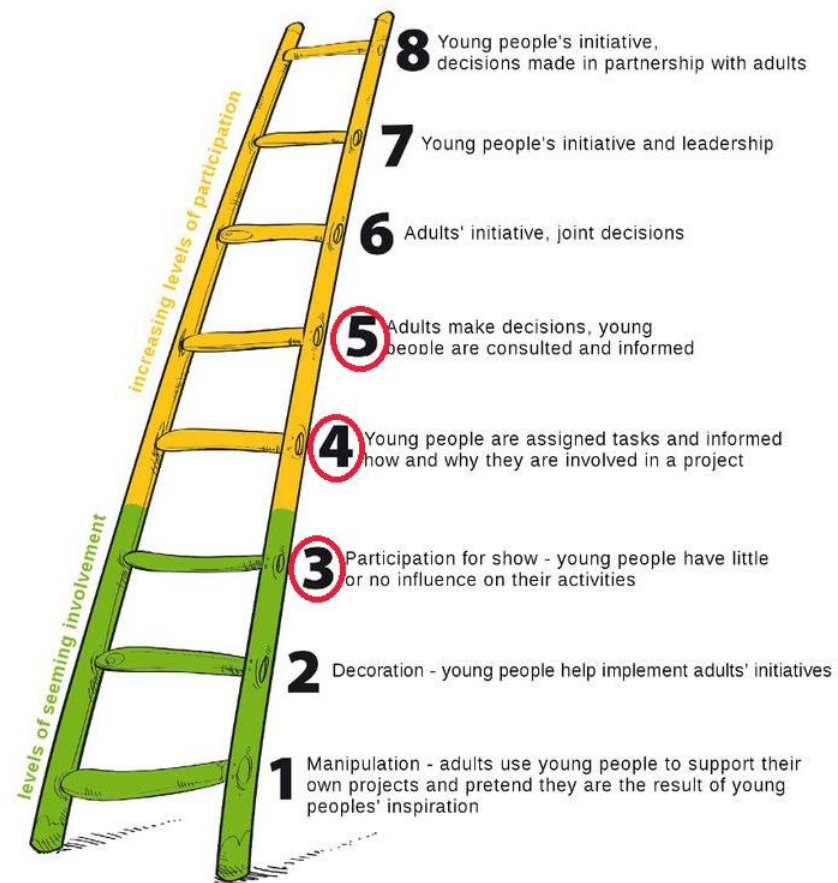
Odrasli se posvetujejo z otroki, jih vključujejo, informirajo in vprašajo za nasvet pri oblikovanju in vodenju projektov in programov (takšen primer je nov Nacionalni program za otroke 2020–2025).

Ključne ugotovitve

Lestev participacije (Hart, 1997)

V nekaterih (redkih) primerih so otroci obveščeni o tem, kako je bil njihov prispevek uporabljen in kakšni so izidi odločitev odraslih (na katere so vplivali otroci).

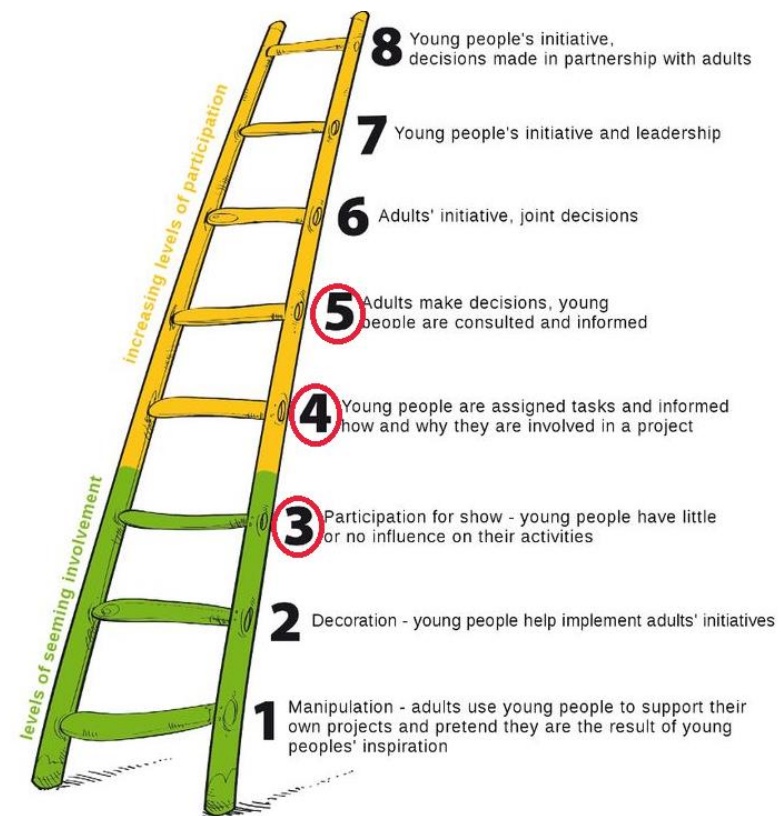

Ključne ugotovitve

Lestev participacije (Hart, 1997)

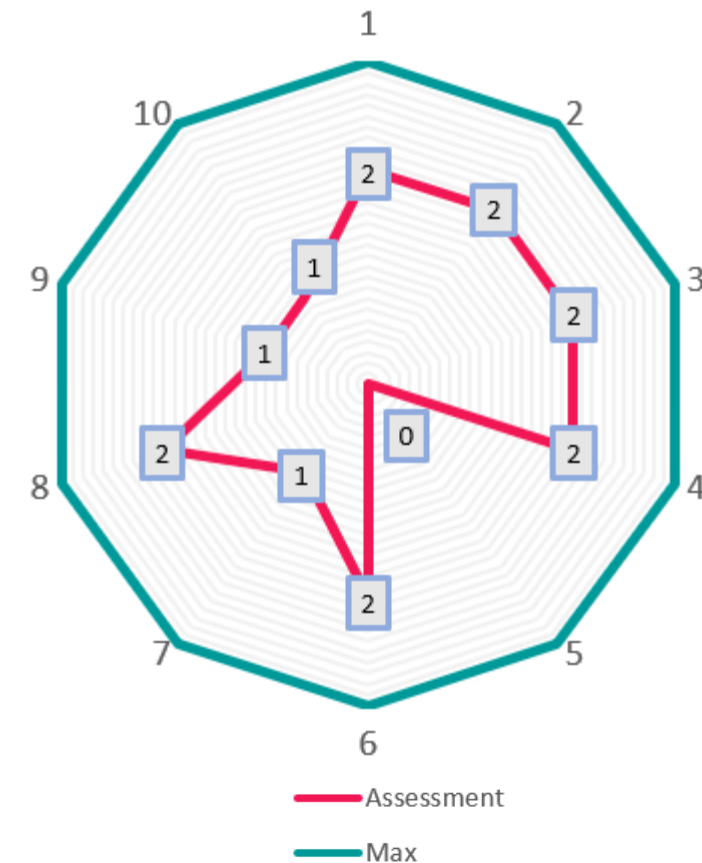
Smo daleč od **sedme stopničke**, ko otroci sprožijo in usmerjajo proces sodelovanja, odrasli pa jim stojijo ob strani,

ali **osme stopničke**, ko otroci začnejo in izvajajo proces ter se skupaj z odraslimi odločajo.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Zaščita pravice otroka do participacije	
1	Pravice otrok do participacije so zapisane v Ustavi in drugih pomembnih zakonih
2	Pravica do participacije je zapisana v nacionalni strategiji , ki zagotavlja otrokove pravice
3	Obstaja neodvisen varuh človekovih pravic otrok
4	Za participacijo otrok, ki pridejo v stik z zakonom, so na voljo posebna pravila
5	Na voljo so otrokom prijazna pravila individualne pritožbe
Spodbujanje ozaveščenosti o pravici do participacije	
6	Otrokova pravica do participacije pri sprejemanju odločitev je pomembna in predstavljena v izobraževalnih programih za strokovnjake in strokovnjakinje, ki delajo z otroki in za otroke
7	Otroci so informirani o tem, da imajo pravico do participacije pri odločanju
Ustvarjanje prostorov za participacijo	
8	Otroci so zastopani na posebnih forumih za otroke in mladostnike na različnih stopnjah
9	Na voljo so posebni na otroke osredotočeni mehanizmi za povratno informacijo glede lokalnih javnih storitev
10	Otroci so deležni podpore pri participaciji v različnih procesih poročanja o instrumentih za pravice otrok

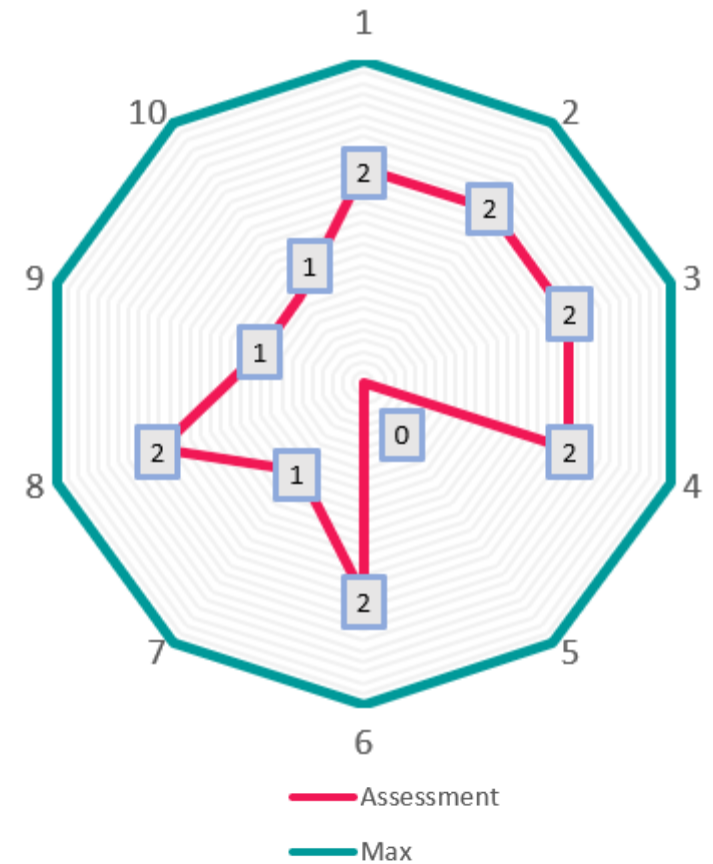
Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Zaščita pravice otroka do participacije

1 Pravice otrok do participacije so zapisane v **Ustavi** in drugih pomembnih zakonih

- X Pravica otrok do participacije v ustavi RS ni urejena.
- ✓ Urejena v zakonodaji na področju **izobraževanja, zaščite otrok** in v **družinski zakonodaji**.
- ✓ /X V **zdravstvenih postopkih, v kazenskem postopku, postopkih priseljevanja ter mednarodne zaščite** urejena le deloma.
- X Opazno pomanjkanje pravne podpore za participacijo: zakonodaja glede **otrok s posebnimi potrebami**.

Status otrok bi izboljšal **poseben celovit zakon** v skladu z vsemi določbami Konvencije o otrokovih pravicah.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

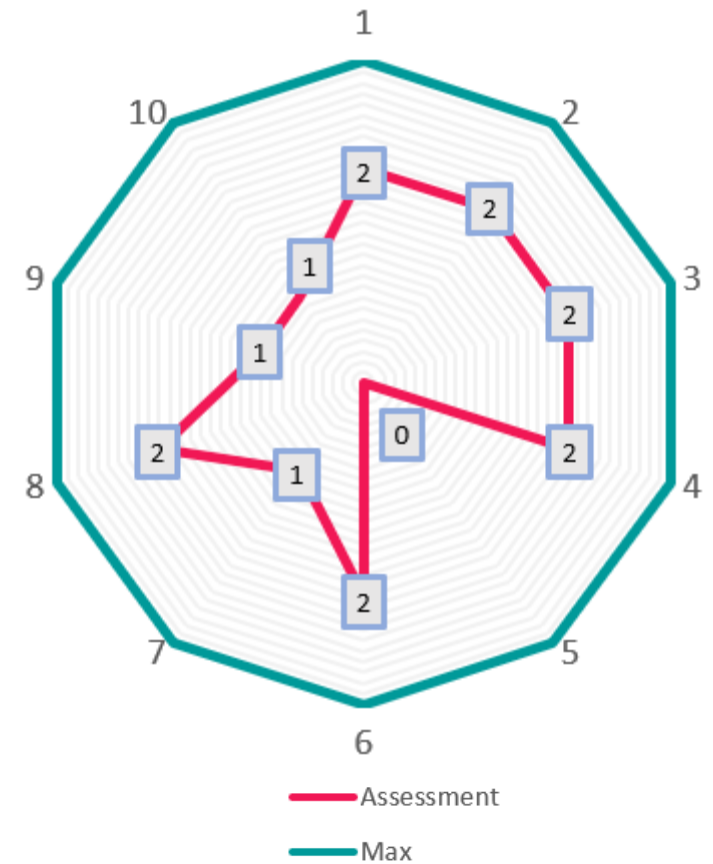
Zaščita pravice otroka do participacije

2 Pravica do participacije je zapisana v **nacionalni strategiji**, ki zagotavlja otrokove pravice

- ✗ Slovenija nima **samostojne medsektorske nacionalne strategije** o pravici otrok ali mladih do participacije pri odločanju.
- ✓ Tema participacije izrazito prisotna v medsektorski nacionalni strategiji **Nacionalni program za mladino 2013–2022**.

Pomembna tema je bila tudi v **Programu za otroke in mladino 2013–2016** → že več kot tri leta ni bil posodobljen.

Program za otroke 2020–2025 → participacija pomembna tema programa.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Zaščita pravice otroka do participacije

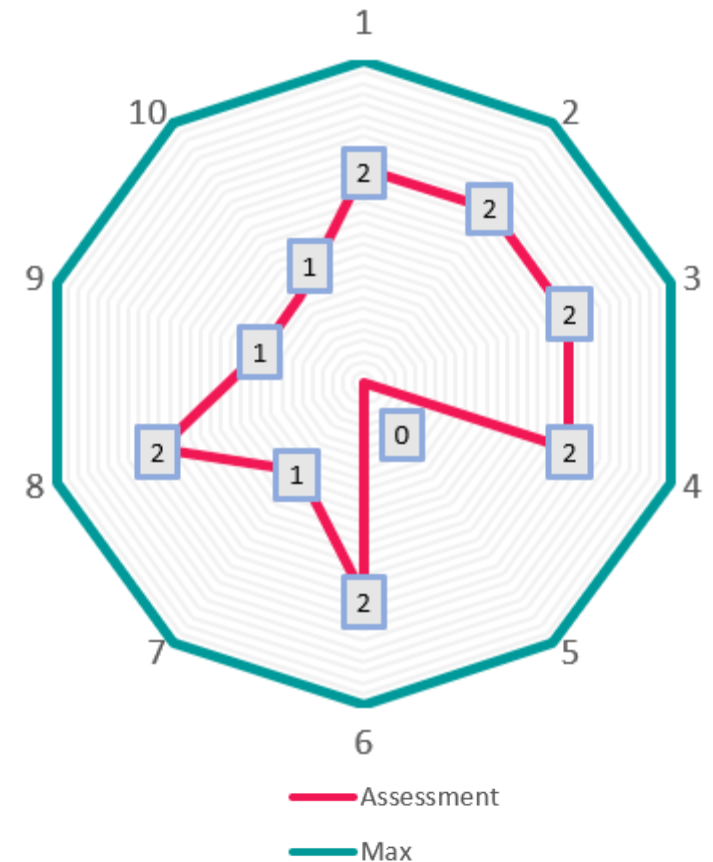
3 Obstaja neodvisen varuh človekovih pravic otrok

Varuh človekovih pravic za otroke je **del širše institucije** za človekove pravice, vendar še ni popolnoma v skladu s **pariškimi načeli**.

Predlogi o **samostojnem varuhu otrokovih pravic**.

- ✓ Otroci so običajno dobro obveščeni o njegovem obstoju in prepričani o pomembnosti institucije.
- ✗ Vendar pa zanje varuh večinoma **abstrakten koncept** in načeloma odpor do tega, da z njim stopili v stik, saj verjamejo, da namenja pozornost le pomembnim in resnim težavam.

Potreba po **preoblikovanju podobe instituta**, ki bi bil bližje otrokom.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Zaščita pravice otroka do participacije

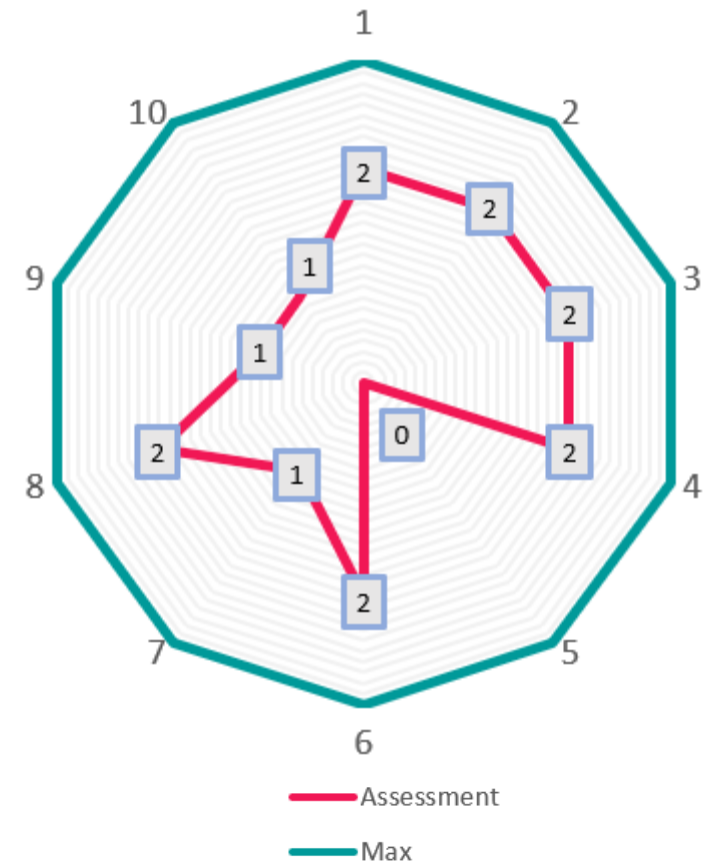
4 Za participacijo otrok, ki pridejo v stik z zakonom, so na voljo posebna **pravila**

Pravila in postopki za uresničevanje smernic Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje v sodnih in upravnih postopkih:

- zagotavljanje dostopa do informacij o njihovih pravicah,
- prosti dostop do odvetnika in do pravice biti slišan,
- prejeti pojasnilo o sprejetih odločitvah, ki jih zadevajo, v otrokom prijaznem jeziku.

✓ Postopki pri katerih se uporablja **Družinski zakonik** kot poseben zakon, ki ureja pravice otrok.

✗ V postopkih, ki temeljijo na **drugih pravnih podlagah**, pa je treba urediti večje možnosti za participacijo, saj niti **Zakon o splošnem upravnem postopku** niti **Zakon o socialnem varstvu** ne vsebujeta določb o participaciji otrok.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Zaščita pravice otroka do participacije

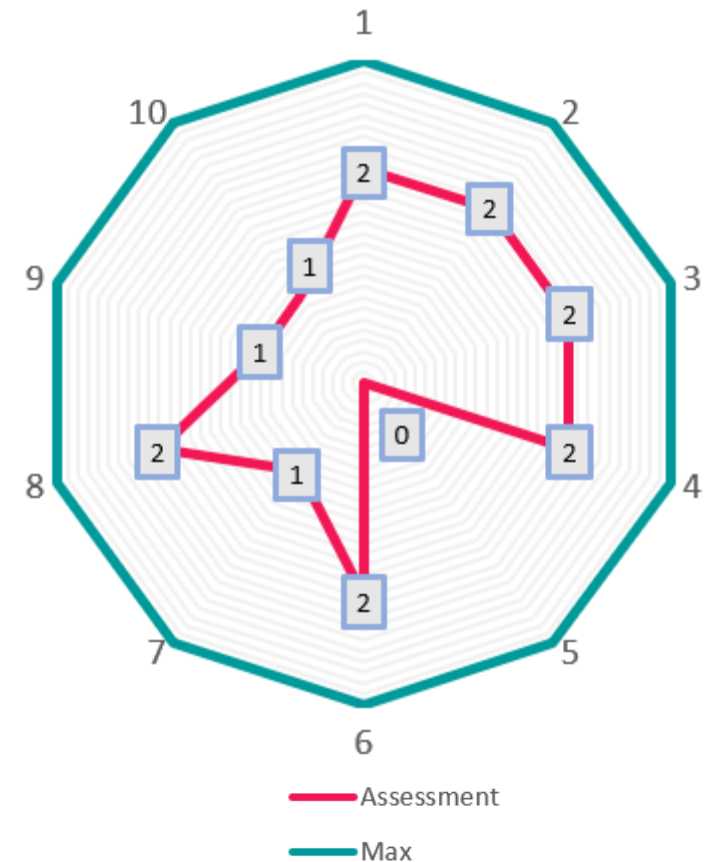
5 Na voljo so otrokom prijazna pravila individualne **pritožbe**

- ✓ Zakonsko določeni pritožbeni postopki za otroke:
 - Inšpektorat za šolstvo in šport,
 - področje pravosodja,
 - zdravja
 - migracij
 - inštitut Zagovornik – varuh človekovih pravic → pritožba tudi na drugih področjih (npr. socialne storitve, izobraževanje, sodstvo itd.)

x Vendar postopki običajno **niso otrokom prijazni**.

V **izobraževalnih ustanovah** ni jasnega sistema pritožbenih postopkov. Kljub temu nekateri otroci izražajo svoje mnenje ali se pritožijo, vendar je postopek pritožbe preveč odvisen od otrokove pobude in strokovnjakov, ki z njimi sodelujejo.

! Poleg posebnih pravil v pritožbenem postopku je otrokom ključno varno okolje zaupanja in poštene obravnave, ki omogoča, da se v postopku pritožbe udobno počutijo.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Spodbujanje ozaveščenosti o pravici do participacije

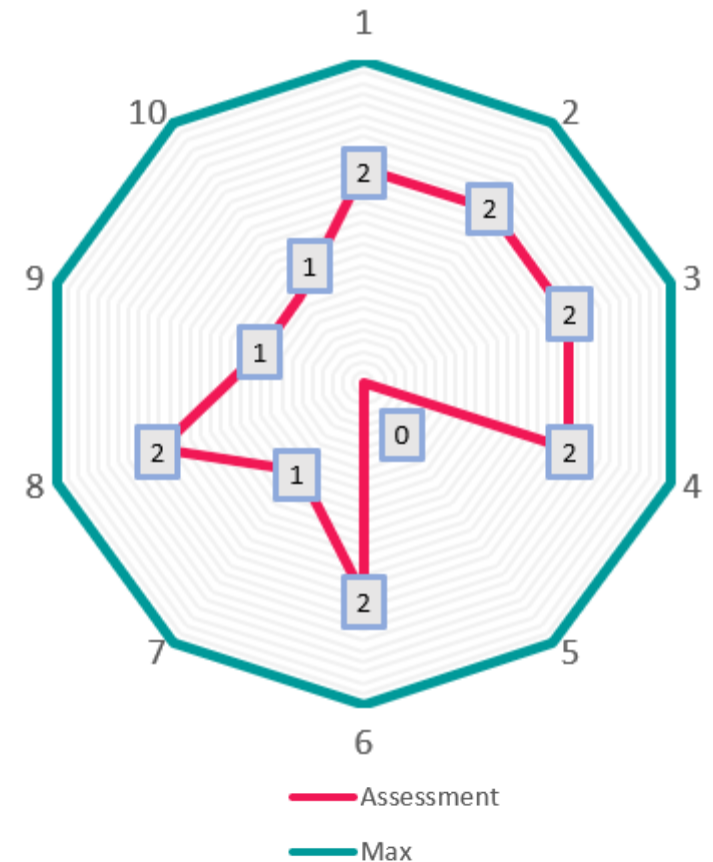
- 6 Otrokova pravica do participacije pri sprejemanju odločitev je pomembna in predstavljena v **izobraževalnih programih** za strokovnjake in strokovnjakinje, ki delajo z otroki in za otroke

Otrokove pravice in participacija **pogosto tema** v izobraževanju za strokovnjake. Večinoma del **več predmetov** v kurikulumu ne enega posebnega predmeta.

- ✗ Strokovnjaki menijo, da pridobljeno znanje in kompetence **ne zadostujejo**. Premalo poudarka na **praktičnem znanju** v primerjavi s teoretičnim znanjem.
- ✗ V učnih načrtih redko tema o pravici do participacije **ranljivih skupin otrok**.
- ✓ Otroci, ki so imeli izkušnje s strokovnjaki itd., običajno **ocenjujejo** njihove **kompetence kot dobre**, vendar pa so otroci z migrantskim ozadjem redkeje takega mnenja.

Otroci brez izkušenj z njimi, **sodnike in sodišča** na splošno dojemajo kot resne in »strašljive« ustanove, v katerih se strokovnjaki ne znajo pogovarjati z otroki.

Centre za socialno delo običajno dojemajo kot otrokom prijazne ustanove, kjer strokovnjaki pomagajo otrokom in njihovim družinam.

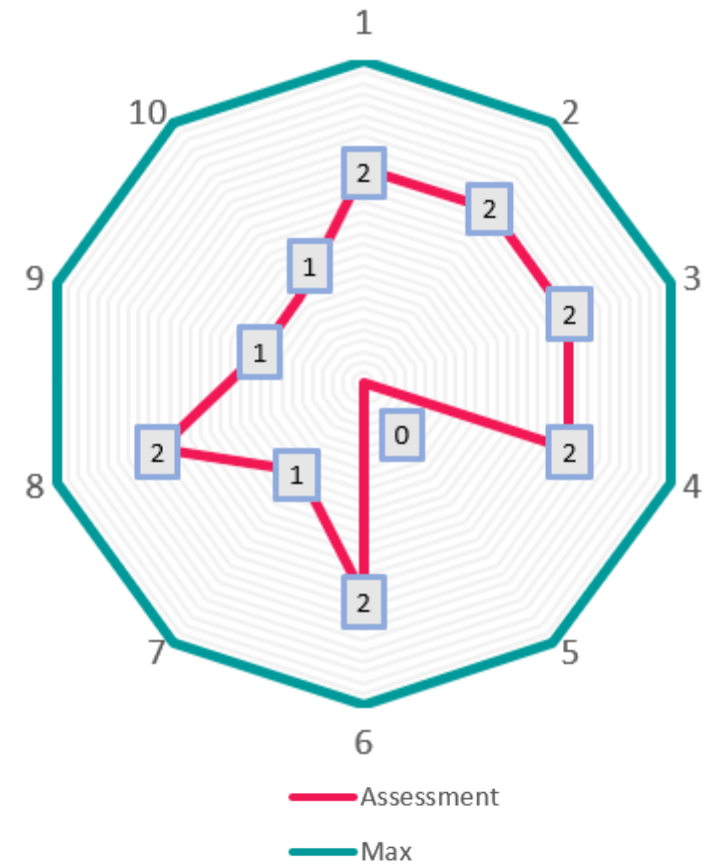

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Spodbujanje ozaveščenosti o pravici do participacije

7 Otroci so **informirani** o tem, da imajo pravico do participacije pri odločanju

- ✓ Otroci so na splošno **dobro informirani** o pravici do participacije.
- ✗ Čeprav so otroci izpostavljeni istemu učnemu načrtu, niso vedno enako obveščeni o svojih pravicah. Razlike glede na:
 - **starost** (starejši otroci so bolje obveščeni kot mlajši),
 - **regijo prebivališča** (otroci iz osrednjih regij so bolje obveščeni),
 - razdelitev med **mestnim in podeželskim okoljem**,
 - **zagnanost učiteljev** (otroci iz razredov z bolj motiviranimi učitelji so bolje obveščeni)
 - **socialno-ekonomski, kulturni in izobraževalni status svojih staršev** (otroci iz depriviligiranih družin, družin s socialnimi težavami, otroci z migrantskim ozadjem).

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Ustvarjanje prostorov za participacijo

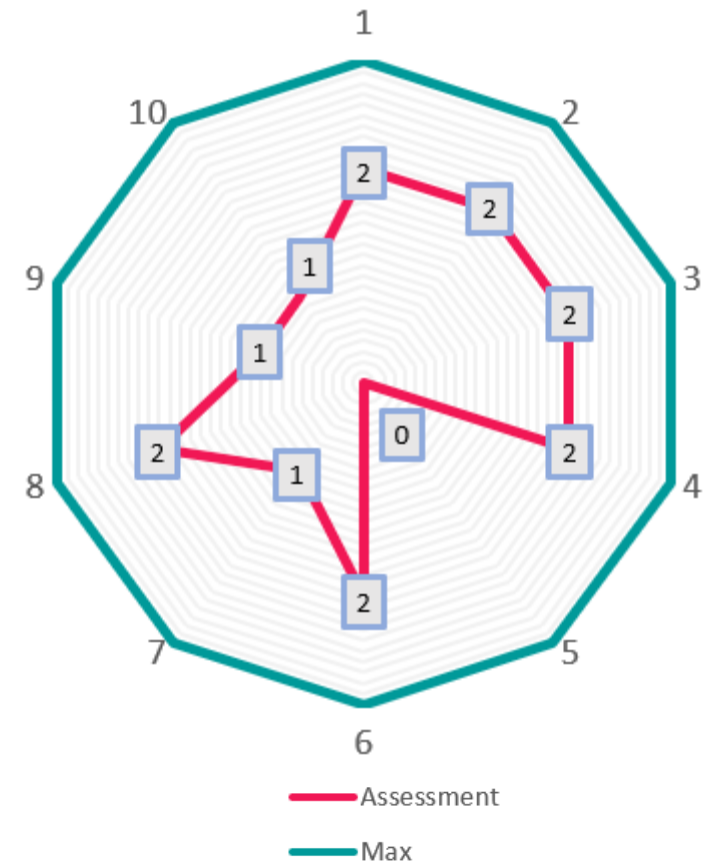
8 Otroci so zastopani na posebnih **forumih** za otroke in mladostnike na različnih stopnjah

Organizacija otroških forumov ni **zakonsko predpisana** (forumi za mlade so izjema). Šole, civilna družba in lokalne skupnosti samoiniciativno organizirajo na **šolski, lokalni, regionalni in državni ravni**.

X V forumih sodeluje **omejeno število** otrok, pogosteje:

- **starejši**;
- uravnotežena udeležba glede na **spol**;
- z „ustreznimi“ **osebnostnih lastnosti** in/ali **visoki izobrazbeni dosežki**;
- iz **socio-ekonomsko in kulturno neprivilegiranih družin**;
- niso pripadniki **etničnih manjšin** (romski otroci);
- nimajo **vedenjskih, čustvenih in učnih težav**;
- nimajo **telesnih okvar**.

Izbira predstavnikov je odvisna predvsem od učitelja, v nekaterih primerih poteka (anonimno) glasovanje.

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Ustvarjanje prostorov za participacijo

8 Otroci so zastopani na posebnih **forumih** za otroke in mladostnike na različnih stopnjah

✓ Otroci pogosto prepoznajo forume kot sredstvo za doseganje sprememb v šolah.

x O manjših učinkih poročajo glede forumov na lokalni in regionalni ravni.

Mnenja o učinkovitosti **nacionalnega otroškega parlamenta** pa so deljena.

Otroci z osebnimi izkušnjami sodelovanja v forumih so običajno **bolj kritični** do njihovih učinkov.

x **Motivacija** za aktivno državljanstvo s starostjo **upada**:

- Zaradi občutka otrok, da niso slišani in pomanjkanja povratnih informacij.
- Zaradi obilice obšolskih dejavnosti in povečane obremenitve v šoli (udeležba v forumih kot dodatna odgovornost in zahteva veliko časa).

x

»Jaz pa mislim, da nas sploh ne jemljejo resno oz. vsaj nekatere. Tudi v državnem parlamentu predsednik države po moje samo šteje plus točke... Pride, mal pozdravi. Pač žalostno je men tudi to, da se tam slika z otroci in da je to neka atrakcija namesto, da bi pač neki resnega naredili. In pol to so kao rezultati.«
(Slash, 13 let, fokusna skupina OŠ Center Novo mesto)

✓

»Na šolskem nivoju velikokrat te afirmacije niti ne pridejo do vladnih, te stvari tko visoko daleč. Če grejo tja v Otroški parlament, pa se mi zdi, da jih vse poslušajo in vidijo kakšne so zahteve.«
(Vilibald, 12 let, fokusna skupina OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica)

»Nas je naš predsednik, ko smo ga pred dvema leti izbrali kot malo za hec, dobro je govoru in je šel lani tudi sam z Ministrom za šolstvo na razgovor o tem in zaradi njega letos nimamo še NPZ-jev ocenjenih.«
(Franček, 14 let, fokusna skupina OŠ Center Novo mesto)

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

Ustvarjanje prostorov za participacijo

9 Na voljo so posebni na otroke osredotočeni **mehanizmi za povratno informacijo** glede lokalnih javnih storitev

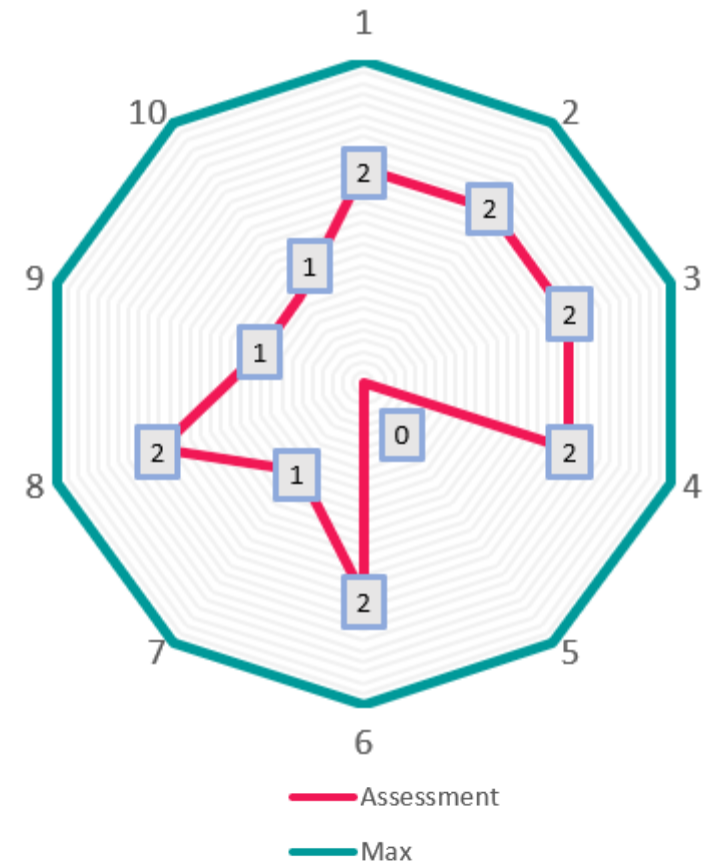
✓ **Predpisi o mehanizmih za povratno informacijo**, usmerjenih na otroke so na voljo na področju **izobraževanja**.

Tu večina otrok iz fokusnih skupin, meni, da lahko izrazijo svoje mnenje o zadevah, ki se jih tičejo.

✗ V drugih javnih službah so mehanizmi povratnih informacij prijaznih otrokom redki:

- v lokalni skupnosti,
- socialnih storitvah,
- zdravstvu,
- kulturnih ustanovah,
- organizacijah za **prostočasne dejavnosti**.

Otroci se pogosto njihovega obstoja ne zavedajo.

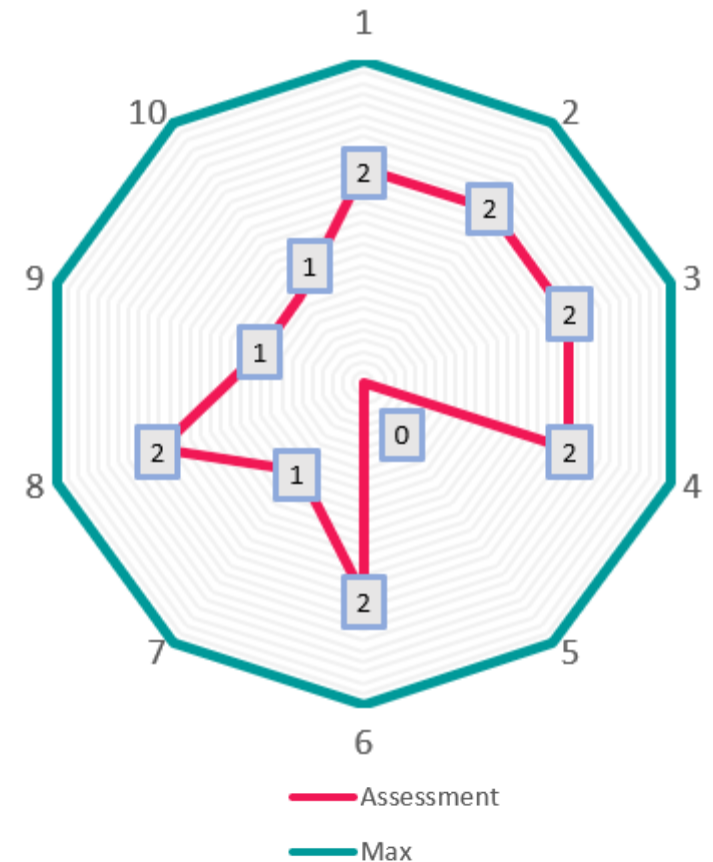

Ključne ugotovitve in ocene po kazalnikih

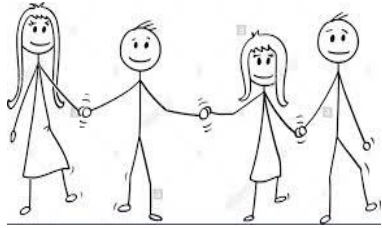
Ustvarjanje prostorov za participacijo

10 Otroci so deležni podpore pri participaciji v različnih procesih poročanja o instrumentih za pravice otrok

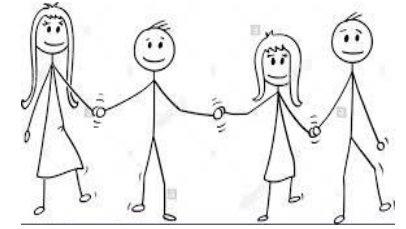
- ✗ Nevladnim organizacijam, ki delajo z in za otroke, primanjkuje finančnih sredstev za sistematično spremljanje izvajanja KOP in drugih ratificiranih instrumentov o otrokovih pravicah.
- ✗ Običajno so le **izbrani otroci** vabljeni k sodelovanju pri spremljanju instrumentov o pravicah otrok.
- ✓ Opazen določen napredek pri dejavnostih NVO, kjer vključujejo tudi **otroke iz ranljivih družbenih skupin** → svetovna kavarna z otroki

Participacija ranljivih skupin otrok

Privilegirane skupine otrok

Zaželene lastnosti otrok:

- aktivna vključenost v šolske in obšolske dejavnosti,
- zgledno vedenje,
- samostojnost,
- zanesljivost,
- dober učni uspeh,
- priljubljenost med učenci in učitelji.

»V naši šoli tudi če bi na primer jaz bil, bi učiteljica rekla: 'A lahko odstopiš, da damo enga, ki je bolj pameten.' Tko je men rekla. Učitelji včasih ponižujejo tiste, k nimajo tako dobre ocene s tistimi, ki imajo petke vse ...«

(Muhamed - Čačkalica, 13 let, fokusna skupina NVO Cona Fužine, Ljubljana)

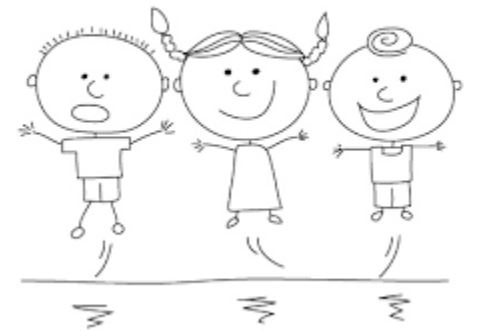
»Mi pač sploh ... mi sploh ne moremo odločat, učiteljica ne ... učiteljica nam pač ne dovoli tistim ki so tko mal bolj poredni al da so tudi oni pač učestvujejo ... [SMEH] ... pač v glavnem tisti ta poredni sploh nemorejo učestvovat al tisti ki so sam tihi, učiteljica pač ni demokratična ...«

(Smajo - Alah, 14 let, NVO Cona Fužine, Ljubljana)

Kolektivna/individualna participacija

»Se na primer pogovarjajo, pač kaj bi naredil na naši šoli, kaj bi uvedl, kaj bi dali stran in pol če pač na primer rečeš ena učiteljica k hodi v parlament pa reče na primer, vprašite koga iz vašega razreda če ima kakšen predlog al pa ponavad tega ne nardijo ker pozabijo. Tako večinoma izbirajo to sam njih pač k so v parlamentu ... «

(Violica, 17 let, NVO Cona moste).

Različni vidiki participacije otrok:

a) dostop do informacij

»Ja, po moje ne dobijo vsi otroci enako možnost, da bi izrazili svoje mnenje. Ker imajo na primer različne starše, al pa so drugačni učitelji v šoli, al pa pač je čisto odvisno od okolice, kjer živijo, al pa države v kateri živijo. Ker na primer pri nas imamo mi kar dost tega, da lahko povemo svoje mnenje, pa nas tudi poslušajo večinoma ... Ne vem, v kaki državi pa mogoč celo so krivi, če kej povejo, pa pač se sploh ne upoštevajo.«

(Klara, 14 let, fokusna skupina II. osnovna šola Celje).

b) otrokom prijazna pravila individualne pritožbe

»Na primer, ko je vprašu te, ko so iz Slovenije. Oni na primer dobijo tri vprašanja, vejo nič, dobijo tri. Al pa pol tko, če vejo eno vprašanje, dobijo pet. Na primer mi k smo iz drugih držav, pridemo tam, da nam pet vprašanj, mi vemo štiri pa pou, on nam da enko ... reče kao nisi si zaslužu ... Jaz mislim pač da to ni v redu, da pač sam tem Slovencem dajejo petke nam ostalim pa slabše.«

(Isus-Vuk, 14 let, fokusna skupina NVO Cona Fužine, Ljubljana)

»Otroci/mladostniki so se v primeru, ko so jim bile kršene pravice oz., ko so bili mnenja, da so jim le-te kršene, lahko obrnili (in se tudi so) najprej na matičnega. Prav tako so svoje nestrinjanje lahko izrazili pri naši psihologinji, socialni delavki, vodji doma in na koncu tudi pri ravnatelju. Vendar pa v svoji zavodski karieri nisem zasledila, da bi bili na načelni ravni, se pravi morebiti ob sprejemu v institucijo ali kasneje obveščeni o njihovih pravicah z možnostjo pritožbe. Če povzamem, je tovrstna praksa temeljila na samoiniciativni nekaterih vzgojiteljev, ki se nam je to področje zdelo pomembno.«

(dr. Mateja Marovič, Univerza na Primorskem, Pedagoška Fakulteta)

»Problem je, da so rejniki vedno zraven, in če si pod takim pritiskom, ne moreš povedati /.../ obiski so bili vedno napovedani in zato valda se vse vau naredi /.../ meni je bila čudna situacija, da so me pri trinajstih letih prvič vprašali, kako se počutim v rejniški družini in so me spraševali pred rejniki, pred tem je rejnica dobila besedo, da je povedala, kaj vse je narobe z mano, gor in dol, da sem bila jaz vse bolj potlačena in potem, ko so me vprašali, kako je, ja seveda da dobro, nič mi ne manjka, moram bit hvaležna.«

(IRSSV, končno poročilo: Življenjski poteki oseb, ki so bile prikrajšane za normalno družinsko življenje, 2012).

»Pritožbeni postopki so vzpostavljeni, vendar niso prilagojeni potrebam otrok. Odločitve o vračanju ali odločbe o mednarodni zaščiti se lahko izpodbijajo s sodnim postopkom. Na voljo so informacije, pravna pomoč in tolmačenje. Otrokom je postopek prilagojen le tako, da je otrokom brez spremstva določen skrbnik.«

(PIC, Ljubljana)

c) posebni, na otroke osredotočeni mehanizmi za povratne informacije o storitvah na lokalni ravni

»Mi nimamo pravice do teh oseb, zato ker so te osebe starejše od nas. Na primer do zdravnika, zato ker to je uradna oseba in ona nam želi dobro, mi pa nimamo pravice njim soditi drugače.«

(Zoran, 14 let, fokusna skupina NVO Cona Fužine, Ljubljana).

»Na primer pri naši šoli, če bi mi kej predlagali našim učiteljem, na primer cela šola, oni bi sam nas poslali. Poslal bi nas na psihiatrijo, pač mi ... njih boli briga, kaj si mi želimo.«

(Isus-Vuk, 14 let, fokusna skupina NVO Cona Fužine, Ljubljana).

Otroci kot moralni akterji

Občutljivost za nepravico

Hvala za vašu pozornost!